

บทที่ 5

วิเคราะห์และเปรียบเทียบข้อดีข้อเสีย

5.1 วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของการจัดเก็บภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax)

5.1.1 ข้อดีของระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท

1) ทำให้ฐานภาษีของเงินได้จากทุน (capital income) กว้างขึ้น

เงินได้จากทุน (capital income) เกิดขึ้นได้หลายรูปแบบ และมีแหล่งที่มาจากผู้จ่ายเงินได้หลายแหล่ง การที่รัฐจะเก็บภาษีจากเงินได้จากทุนให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยคงเป็นไปได้ยาก เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านการบริหารจัดการและเหตุผลทางการเมือง¹ นอกจากนี้ผู้มีเงินได้เองก็หลีกเลี่ยงภาษีได้ง่าย

ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) จึงเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) ในอัตราต่ำอัตราเดียว ทำให้ผู้มีเงินได้จากทุนไม่มีแรงจูงใจที่จะต้องหลีกเลี่ยงภาษีหรือวางแผนภาษี เนื่องจากไม่ว่าเงินได้จากทุนชนิดใดก็จะถูกเก็บภาษีในอัตราเดียวกัน และการที่เงินได้จากทุนเกิดขึ้นในการทำธุรกิจทุกรูปแบบคิดเป็นเม็ดเงินมหาศาลนี้ชี้ให้เห็นว่าหากสามารถขยายฐานภาษีของเงินได้จากทุนให้กว้างขวางได้ เช่น การเก็บภาษีจากผลได้จากทุน (Capital gains tax) ให้กว้างขวางครอบคลุมยิ่งขึ้นโดยยกเลิกข้อยกเว้นการเก็บภาษีดังกล่าว หรือการเก็บภาษีจาก Imputed rent เป็นต้น แม้อาจต้องลดอัตราภาษีให้ต่ำลงบ้าง แต่ถ้าเทียบกับจำนวนฐานภาษีที่เพิ่มมากขึ้นแล้ว น่าจะส่งผลให้รัฐจัดเก็บภาษีจากเงินได้จากทุนได้มากขึ้น

2) ป้องกันการเคลื่อนย้ายทุนไปต่างประเทศเพื่อแสวงหาประโยชน์จากการเสียภาษีอัตราต่ำ (Capital Flight)

¹ Peter Birch Sørensen, "Dual Income Taxation: Why and How?," *FinanzArchiv*, Vol.61 (2005) pp.559-586 .

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าปัญหาการเคลื่อนย้ายทุน (Capital Flight) ไปยังแหล่งต่างประเทศเพื่อเสียภาษีเงินได้จากทุนในอัตราต่ำ เป็นปัญหาหลักประการหนึ่งของกลุ่มประเทศนอร์ดิก (Nordic countries) ทำให้ต้องมีการริเริ่มปฏิรูประบบภาษีเงินได้ใหม่เป็นระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ดังเช่นปัจจุบันนี้

เนื่องจากโดยธรรมชาติของเงินได้จากทุน (capital income) เป็นเงินได้ประเภทที่มีความยืดหยุ่นสูง เคลื่อนย้ายได้ง่าย ดังนั้นถ้าอัตราภาษีสำหรับเงินได้จากทุนสูงเกินไป ผู้มีเงินได้ก็จะเคลื่อนย้ายทุนไปยังแหล่งที่เสียภาษีในอัตราต่ำกว่า ทำให้รัฐเสียรายได้ที่ควรจะได้รับจากภาษีสำหรับเงินได้จากทุนเป็นจำนวนมาก

ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) สามารถบรรเทาและป้องกันปัญหานี้ได้ เนื่องจากเมื่อรัฐเก็บภาษีเงินได้จากเงินได้จากทุนในอัตราต่ำอยู่แล้ว นักลงทุนหรือผู้มีเงินได้ก็ไม่มีแรงจูงใจที่จะเคลื่อนย้ายทุนไปยังแหล่งอื่นอีกต่อไป อีกทั้งยังเป็น การส่งเสริมให้มีการลงทุนมากขึ้นด้วย ทำให้รัฐเก็บภาษีได้มากขึ้นนั่นเอง

3) แก้ปัญหาเรื่องการจัดเก็บภาษีเงินได้จากผลได้ส่วนทุน (Capital Gains)

ผลได้ส่วนทุน (Capital Gains) ถือเป็นมูลค่าการเพิ่มขึ้นสุทธิของอำนาจการบริโภคของบุคคลหนึ่งในระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งอยู่ในความหมายของเงินได้ในทางเศรษฐศาสตร์เช่นกัน ดังนั้นทุกประเทศจึงมีความพยายามจัดเก็บเงินได้ประเภทนี้

แต่เนื่องด้วยผลได้ส่วนทุน (Capital Gains) เป็นเพียงมูลค่าสมมติที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นไม่มีประเทศใดสามารถจัดเก็บเงินได้ประเภทนี้เป็นรายปีเหมือนเช่นเงินได้ประเภทอื่นเลย ที่ได้รับความนิยมน้อยกว่าหลายที่สุดคือ การจัดเก็บเมื่อมีการรับรู้รายได้ (Realization Basis) คือ ต้องมีการขายทรัพย์สินนั้นก่อนนั่นเอง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาที่ในทางเศรษฐศาสตร์เรียกว่า “Lock-in Effect” ที่ผู้เสียภาษีจะยับยั้งการขายทรัพย์สินหรือเลื่อนระยะเวลาการขายทรัพย์สินนั้นออกไปเรื่อย ๆ เพื่อให้ไม่ต้องมีการรับรู้รายได้อันจะทำให้ตนต้องเสียภาษีเงินได้จากผลได้ส่วนทุน (Capital Gains) ซึ่งการกระทำดังกล่าวอาจส่งผลเสียต่อการลงทุนและระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศได้²

ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ซึ่งจัดเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) ในอัตราต่ำอัตราเดียว น่าจะบรรเทาปัญหาความยุ่งยากใน

² จุฑาทอง จารุมิลินท , “Capital Gains Tax,” *สรรพากรสารสิน* (พฤษภาคม 2548) , น.59-66

การจัดเก็บภาษีจากผลได้ส่วนทุน (Capital Gains) ได้ระดับหนึ่ง เนื่องจากผู้มีเงินได้ไม่มีแรงจูงใจให้ยับยั้งหรือชะลอการขายทรัพย์สิน เพราะไม่ว่าอย่างไรก็ยังเสียภาษีในอัตราต่ำอยู่ดี ซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้เกิดปัญหา “Lock-in Effect” ลดลง³ อันจะทำให้เศรษฐกิจของประเทศโดยรวมมีสภาพคล่องมากขึ้นนั่นเอง

4) ลดการบิดเบือนระบบภาษี (Tax arbitrage)

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าเงินได้จากทุน (capital income) มีความหลากหลายมากทั้งด้านรูปแบบและแหล่งที่มา การที่ระบบภาษีของประเทศจัดเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) ต่างชนิดกันในอัตราที่แตกต่างกัน อาจส่งผลกระทบต่อให้มีการเลือกลงทุนแต่ในธุรกรรมหรือสินทรัพย์ที่ถูกเก็บภาษีในอัตราต่ำ มากกว่าการลงทุนในธุรกรรมที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจที่แท้จริง หรือที่เรียกว่าการบิดเบือนระบบภาษี (Tax arbitrage)⁴

ดังนั้นการจะลดการบิดเบือนระบบภาษี (Tax arbitrage) โดยทำให้ผู้ลงทุนไม่มีแรงจูงใจเรื่องอัตราภาษีที่ต่างกัน อันจะนำมาซึ่งการลงทุนตามความต้องการของตนอย่างแท้จริงนั้น ต้องทำให้อัตราภาษีของเงินได้จากทุนชนิดต่าง ๆ เท่ากัน

ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) สนองรับแนวคิดดังกล่าว เนื่องจากเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) ทุกชนิดในอัตราเดียวกัน ดังนั้นเชื่อได้ว่าภายใต้ระบบภาษีแบบนี้ การลงทุนหรือทำธุรกรรมต่างๆ จะไม่ถูกบิดเบือน อันจะส่งผลดีต่อภาครัฐที่สามารถวิเคราะห์สถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศโดยรวมที่ถูกต้องแท้จริงเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพต่อไป

5) ส่งเสริมการออม

ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) เก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) ในอัตราต่ำอัตราเดียว ดังนั้นผลตอบแทนจากการนำเงินไปลงทุนในกองทุนต่างๆ เพื่อเป็นการออมเงิน จะถูกเก็บภาษีในอัตราต่ำด้วย

ดังนั้นการเก็บภาษีจากเงินได้จากทุนในอัตราต่ำ มีส่วนช่วยกระตุ้นการออมของผู้มีเงินได้เช่นกัน

³ *supra note 1* , pp.559-586

⁴ กนต์ธีร์ นุชสุวรรณ , ณัฐสุดา ปาลวัฒน์วิไชย , “แนวคิด Dual Income Tax กับ การประยุกต์ใช้กับระบบภาษีของไทย,”วารสารการเงินการคลัง,ฉบับที่ 58 ปีที่ 19(2549), น.70-81

6) มีความพยายามจัดเก็บภาษีจากเงินได้จากการประกอบธุรกิจ (Business Income) ของบุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพอิสระไม่ได้เป็นลูกจ้าง ให้มีความเป็นธรรมมากขึ้น

บุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพอิสระไม่ได้เป็นลูกจ้าง (Self-employment) เมื่อทำธุรกิจและได้รับเงินได้จากการประกอบธุรกิจ (Business Income) เงินได้ดังกล่าวส่วนหนึ่งอาจเป็นส่วนของผลตอบแทนจากการที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาลงทุนในกิจการของตน หรือเป็นผลตอบแทนจากทรัพย์สินที่กิจการมีอยู่ อันจัดเป็นเงินได้จากทุน (capital income) และอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นส่วนของค่าแรงสำหรับเจ้าของกิจการเอง ซึ่งลงแรงทำงานไปในกิจการของตน อันจัดเป็นเงินได้จากแรงงาน (labor income) เช่นนี้แต่ละเล้ากันไป ซึ่งหากจัดให้เงินได้จากการประกอบธุรกิจ (Business Income) ทั้งก้อน เป็นเงินได้จากแรงงาน (labor income) อันจะถูกเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้า ก็จะทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม (Equity) กับส่วนที่เป็นเงินได้จากทุน (capital income) ซึ่งแฝงอยู่ เนื่องจากจะถูกเก็บภาษีสูงกว่าเงินได้จากทุน (capital income) ชนิดอื่น ในทางตรงกันข้าม ถ้าจัดให้เงินได้จากการประกอบธุรกิจ (Business Income) ทั้งก้อน เป็นเงินได้จากทุน (capital income) ทั้งที่จริง ๆ มีส่วนของเงินได้จากแรงงาน (labor income) แฝงอยู่ด้วย จะส่งผลให้เงินได้ส่วนนั้นสามารถหลีกเลี่ยงจากอัตราก้าวหน้าของเงินได้จากแรงงาน (labor income) ได้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรม (Equity) ของระบบภาษีเช่นกัน

ดังนั้นประเทศในกลุ่มนอร์ดิก (Nordic countries) จึงได้คิดค้นวิธีการแยกเงินได้ (Income-splitting Rule) ขึ้นเป็นพิเศษสำหรับเงินได้จากการประกอบธุรกิจ (Business Income) เพื่อให้ส่วนของเงินได้จากทุน (capital income) และส่วนของเงินได้จากแรงงาน (labor income) ที่รวมอยู่ในเงินได้จากธุรกิจดังกล่าว ถูกเก็บภาษีอย่างถูกต้องตรงตามรูปแบบของเงินได้ ซึ่งถือว่าการแยกเงินได้ดังกล่าวทำให้เกิดความเป็นธรรมขึ้นสำหรับผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่ได้รับเงินได้จากธุรกิจนั่นเอง

5.1.2 ข้อเสียของระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ดูเหมือนว่าระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) จะมีข้อดีต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขข้อบกพร่องของระบบภาษีเงินได้แบบ Comprehensive Income Tax เดิม และการสร้างควมมีประสิทธิภาพให้กับระบบภาษี แต่อย่างไรก็ตามระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ก็มีข้อเสีย และปัญหาบางประการ อันควรหยิบยกมาศึกษาเช่นกันดังจะกล่าวต่อไปนี้

1) ปัญหาความซับซ้อน ยุ่งยากในการแยกเงินได้จากธุรกิจหรือการประกอบอาชีพอิสระของบุคคลธรรมดาที่ไม่ได้เป็นลูกจ้าง ที่เรียกว่า Business Income เป็นเงินได้จากทุน (capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income)

ในกรณีบุคคลธรรมดาประกอบอาชีพอิสระที่ไม่ได้เป็นลูกจ้าง ทำธุรกิจและมีเงินได้ตอบแทนจากการทำธุรกิจดังกล่าว เงินได้นั้นส่วนหนึ่งอาจเป็นผลตอบแทนจากการที่เจ้าของซึ่งเป็นบุคคลธรรมดาลงทุนในกิจการของตน อันจัดเป็นเงินได้จากทุน (capital income) และอีกส่วนหนึ่งอาจเป็นค่าแรงสำหรับเจ้าของกิจการซึ่งลงแรงทำงานไปในกิจการของตน อันจัดเป็นเงินได้จากแรงงาน (labor income) เช่นนี้เคลอะเคล้ากันไป โดยอาจเรียกเงินที่ได้ตอบแทนจากการทำธุรกิจดังกล่าวซึ่งมีเงินได้สองประเภทผสมกันอยู่กันว่า เงินได้จากธุรกิจ (Business Income)⁵

เนื่องจากระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) แบ่งเงินได้ออกเป็น 2 ประเภทอย่างชัดเจน และเก็บภาษีจากเงินได้ทั้ง 2 ประเภทในอัตราต่างกัน โดยเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) ในอัตราคงที่และต่ำ และเก็บภาษีจากเงินได้จากแรงงาน (labor income) ในอัตราก้าวหน้าและเป็นอัตราที่สูงกว่า ดังนั้นการที่เงินได้จากธุรกิจ (Business Income) ประกอบด้วยเงินได้ทั้ง 2 ประเภทรวมกันอยู่ดังที่กล่าวมาแล้ว การจะแยกเงินได้จากธุรกิจ (Business Income) เป็นเงินได้จากทุน (capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income) จึงค่อนข้างทำได้ยาก แม้ว่าจะมีความพยายามคิดค้นวิธีการแยกเงินได้ (Income-splitting Rule) ขึ้นเป็นพิเศษ แต่วิธีการดังกล่าวก็ค่อนข้างยุ่งยากและซับซ้อนเนื่องจากต้องใช้อัตราผลตอบแทนสมมติ (Imputed rate of return) ที่กำหนดขึ้น มาคำนวณกับมูลค่าทรัพย์สินของธุรกิจ (Business asset) ตามวิธีการและสูตรที่วางไว้ นอกจากนี้การจะคำนวณตามวิธีการดังกล่าวได้ บุคคลธรรมดาผู้ทำธุรกิจต้องมีระบบการทำบัญชีที่ดี เนื่องจากการลงบัญชี ไม่ว่าจะป็นงบกำไรขาดทุน (Income Statement) หรืองบดุล (Balance Sheet) ต่างเป็นพื้นฐานในการนำข้อมูลต่าง ๆ มาคิดคำนวณทั้งสิ้น ดังนั้นการจะใช้วิธีการแยกเงินได้ให้มีประสิทธิภาพ ผู้มีหน้าที่เสียภาษีต้องมีความพร้อมเรื่องการทำบัญชีเป็นอย่างมากด้วย

⁵ Bernd Genser , “The Dual Income Tax : Implementation and Experience in Europe Countries” , Paper presented at the Conference “Alternative Methods of Taxing Individuals” , Atlanta, 7-9 June 2006

โดยปัญหาดังกล่าวถือว่าเป็นปัญหาการบริหารจัดเก็บ (Administrative Problems) ที่สำคัญยิ่งปัญหาหนึ่งในการบังคับใช้ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ของประเทศในกลุ่มนอร์ดิก (Nordic countries) ⁶

2) ความแตกต่างระหว่างอัตราภาษีเงินได้ทั้ง 2 ประเภท สร้างแรงจูงใจให้ผู้มีเงินได้ที่เป็นบุคคลธรรมดาพยายามเปลี่ยนแปลงที่มาหรือรูปแบบของเงินได้จากเงินได้จากแรงงาน (labor income) ที่ถูกเก็บภาษีในอัตราสูง เป็นเงินได้จากทุน (capital income) ซึ่งถูกเก็บภาษีในอัตราภาษีต่ำกว่า ⁷ หรือยื่นแบบประเมินภาษีว่าตนมีเงินได้จากทุน (capital income) ให้สูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อหวังผลจากอัตราภาษีที่ต่ำกว่านั่นเอง

จากการที่ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) จัดเก็บภาษีจากเงินได้ 2 ประเภท อันได้แก่ เงินได้จากทุน (capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income) ในอัตราภาษีที่แตกต่างกัน ทำให้ผู้มีเงินได้มีแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนรูปแบบจากเงินได้จากแรงงาน (labor income) เป็นเงินได้จากทุน (capital income) มากขึ้น เพื่อหวังผลจากอัตราภาษีที่ต่ำกว่านั่นเอง

แต่ปัญหาดังกล่าว ส่วนใหญ่จะเกิดสำหรับบุคคลธรรมดาที่ประกอบวิชาชีพอิสระ โดยไม่ได้เป็นลูกจ้าง ซึ่งทำให้ตนได้รับเงินได้จากธุรกิจ (Business income) เท่านั้น ที่บุคคลนั้นจะมีสิทธิวางแผนภาษีโดยการตกแต่งบัญชีของธุรกิจตนให้ผลการคำนวณตามวิธีการแยกเงินได้ปรากฏออกมาว่าเป็นส่วนของเงินได้จากทุน (capital income) มาก ๆ เพื่อให้เสียภาษีในอัตราต่ำ และคงที่ แทนที่จะต้องเสียภาษีในอัตราก้าวหน้าตามประเภทเงินได้จากแรงงาน (labor income) นั่นเอง

ส่วนบุคคลธรรมดาทั่วไป ที่เป็นลูกจ้างรับเงินเดือน หรือค่าจ้างจากนายจ้างตามปกติ ไม่ได้ทำกิจการส่วนตัวด้วยนั้น ปัญหาแรงจูงใจในการแปลงเงินได้จากประเภทหนึ่งเป็นอีกประเภทหนึ่งคงมีไม่มากนัก หรือถึงมีแรงจูงใจก็ไม่สามารถทำได้ในทางปฏิบัติ เนื่องจากโดยสภาพเงินเดือนหรือค่าจ้างที่ได้รับนั้น เป็นเงินได้ที่แน่นอนตายตัว ไม่มีความยืดหยุ่น และสามารถตรวจสอบได้ง่าย ว่าเงินได้นั้นเป็นเงินได้จากแรงงาน (labor income) และต้องเสียภาษีตามอัตรา

⁶ Peter Birch Sørensen, "The Nordic Dual Income Taxation – In or Out?" ,Invited speech delivered at the meeting of Working Party 2 on Fiscal Affairs , OECD , 2001

⁷ OECD, "Reforming Personal Income Tax," Policy Brief , (March 2006).

ก้าวหน้า การจะวางแผนภาษีโดยแปลงให้เป็นเงินได้จากทุน(capital income) ค่อนข้างทำได้ยากมาก

อย่างไรก็ตาม เพื่อลดแรงจูงใจในการแปลงเงินได้จากแรงงาน (labor income) เป็นเงินได้จากทุน(capital income) ทำให้ประเทศในกลุ่มกลุ่มนอร์ดิก (Nordic Countries) โดยเฉพาะประเทศนอร์เวย์ มีความพยายามลดอัตราสูงสุดของเงินได้จากแรงงาน (labor income) ให้ต่ำลงเช่นกัน⁸

3) ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ไม่ส่งเสริมหลักความเป็นธรรม (Equity) ระหว่างเงินได้จากทุน(capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income)⁹

จากการที่ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) จัดเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน(capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income) ในอัตราต่างกัน ทำให้ในเชิงทฤษฎี ระบบภาษีนี้จึงไม่เป็นไปตามหลักความเป็นธรรม (Equity) ไม่ว่าจะเป็นหลักความเป็นธรรมตามแนวนอน (Horizontal Equity) และหลักความเป็นธรรมตามแนวตั้ง (Vertical Equity) ก็ตาม

เนื่องจากผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่เหมือนกันในทุกด้าน แต่มีความแตกต่างของรูปแบบเงินได้ กลับถูกเก็บภาษีในอัตราต่างกัน คือ ผู้มีเงินได้จากทุน(capital income) จะถูกเก็บภาษีในอัตราต่ำกว่าผู้มีเงินได้จากแรงงาน (labor income) ซึ่งขัดกับหลักความเป็นธรรมตามแนวนอน และผู้มีเงินได้จากทุนสูงซึ่งมักจะเป็นคนที่มีฐานะร่ำรวยกว่าผู้มีเฉพาะเงินได้จากแรงงาน แต่กลับถูกเก็บภาษีในอัตราต่ำกว่าผู้มีเงินได้จากแรงงานซึ่งขัดกับหลักความเป็นธรรมตามแนวตั้งนั่นเอง

5.2 วิเคราะห์ข้อดี ข้อเสียของระบบภาษีเงินได้ของไทย

เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีจากเงินได้จากทุนและเงินได้จากแรงงาน

โดยทฤษฎี ระบบภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรของไทย ไม่ว่าจะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา หรือภาษีเงินได้นิติบุคคล ล้วนได้รับอิทธิพลมาจากหลักการของระบบภาษีเงินได้แบบ

⁸ จุฑาทอง จารุมิลินท , “การเปลี่ยนผ่านสู่สังคมผู้สูงอายุ : ผลกระทบต่อนโยบายจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา,” สรรพากรศาสตร์ (สิงหาคม 2549), น.73 .

⁹ อ่างแล้ว *เชิงอรรถที่ 5* , น.70-81

Comprehensive Income Tax ที่ว่า เงินได้ทุกชนิดสะท้อนความสามารถในการจ่ายภาษีได้เท่ากัน จึงควรเก็บภาษีจากเงินได้ทุกชนิดในอัตราเท่ากัน โดยไม่คำนึงถึงแหล่งที่มาของผู้มีเงินได้ แต่อย่างใด พิจารณาได้จากกรณีที่ประมวลรัษฎากรแบ่งเงินได้ออกเป็น 8 ประเภท และตามหลักคือ ผู้มีเงินได้ทุกประเภทต้องรวมเงินได้ทุกประเภทเข้าด้วยกัน เหลือเงินได้สุทธิเท่าไร จึงนำไปเทียบหาอัตราภาษีที่ต้องเสียตามอัตราก้าวหน้าที่กฎหมายกำหนด

แต่เนื่องจากระบบภาษีเงินได้แบบ Comprehensive Income Tax เก็บภาษีอย่างกว้างขวางมากโดยอ้างอิงความหมายของเงินได้ในทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถบัญญัติกฎหมายภาษีอากรให้จัดเก็บภาษีครอบคลุมเงินได้ทุกชนิดได้ เนื่องด้วยเหตุผลทางสังคม เศรษฐกิจ และอื่น ๆ ทำให้ต้องมีข้อยกเว้นให้กับเงินได้บางประเภท ดังจะเห็นได้จากต้องมีการบัญญัติเงินได้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ ตามมาตรา 42 ประมวลรัษฎากร และตามกฎกระทรวงต่าง ๆ

นอกจากนี้เงินได้บางประเภท แม้อยู่ในข่ายต้องเสียภาษีเงินได้ คือ ไม่ได้รับยกเว้นก็ตาม แต่ก็ได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษโดยการเก็บภาษีในอัตราน้อยกว่าเงินได้ประเภทอื่น โดยการให้สิทธิบุคคลธรรมดาผู้มีเงินได้เลือกที่จะไม่นำเงินได้บางประเภทดังกล่าวมารวมคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสิ้นปี แต่ให้ถือจำนวนภาษีตามที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ก่อนแล้ว เป็นภาษีสุทธิที่ต้องเสียสำหรับเงินได้ประเภทนั้นไปเลย (Final Tax)

จากที่กล่าวมาแล้ว หลักการตามประมวลรัษฎากรได้เบี่ยงเบนจากหลักการที่แท้จริงของระบบภาษีเงินได้แบบ Comprehensive Income Tax ไปบ้าง และบางกรณีมีการปฏิบัติเป็นกรณีพิเศษกับเงินได้บางประเภทที่ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีสิทธิเลือกเสียภาษีตามที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ (Final Tax) จนอาจดูเหมือนว่าประเทศไทยก็ได้รับอิทธิพลระบบภาษีเงินได้แบบ Scholastic Income Tax ที่มีหลักว่าเก็บภาษีเงินได้จากฐานเงินได้แต่ละประเภทในลักษณะที่แตกต่างกันอยู่บ้างเช่นกัน ดังนั้นอาจถือได้ว่าระบบของประเทศไทยในปัจจุบัน ได้รับอิทธิพลมาจากทั้งระบบ Comprehensive Income Tax และระบบ Scholastic Income Tax นั่นเอง ในการวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย ของระบบภาษีเงินได้ที่ไทยใช้อยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับการจัดเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน(capital income) และเงินได้จากแรงงาน(labor income) นี้ ผู้เขียนจะขอวิเคราะห์ข้อดี ข้อเสีย โดยอ้างอิงถึงทั้งหลักการของระบบ Comprehensive Income Tax และระบบ Scholastic Income Tax ประกอบไปด้วยกัน

ข้อดีของระบบภาษีเงินได้ของไทย จะเห็นได้ว่าโดยหลักการทางทฤษฎี ประมวลรัษฎากรเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income) ใน

อัตราเดียวกัน คือนำมารวมคำนวณแล้วเทียบกับตารางอัตราภาษีเงินได้เดียวกัน ไม่มีการแยกปฏิบัติเป็น 2 อัตราต่างกัน ซึ่งการปฏิบัติดังกล่าวถือว่าเป็นไปตามหลักความเป็นธรรมแนวนอน (Horizontal Equity) ที่ว่าผู้เสียภาษีที่เหมือนกันในทุกด้านควรได้รับการปฏิบัติด้านจัดเก็บภาษีเหมือนกัน

แต่ถ้าพิจารณาในแง่การบังคับใช้ ประมวลรัษฎากรก็มีข้อยกเว้นให้กับเงินได้หลาย ๆ ประเภท ไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ อีกทั้งยังให้สิทธิผู้มีเงินได้บางประเภทเลือกเสียภาษีตามที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้แล้ว (Final Tax) ในอัตราที่ต่ำและคงที่ ดังนั้นแท้ที่จริงระบบภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรของไทยก็ไม่ได้เป็นไปตามหลักความเป็นธรรมแนวนอน (Horizontal Equity) อย่างสมบูรณ์แบบ แต่ยังคงมีข้อยกเว้นหลักอยู่บ้างนั่นเอง แต่ก็ถือว่าเบี่ยงเบนไปจากหลักความเป็นธรรมแนวนอนไม่มากนัก เนื่องจากผู้มีเงินได้สามารถเลือกเสียภาษีตามที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้แล้ว (Final Tax) ได้สำหรับเงินได้บางชนิดเท่านั้น ซึ่งยังถือว่าให้สิทธิค่อนข้างน้อยมาก ยังไม่ให้สิทธิผู้เสียภาษีเลือกเสียภาษีได้เป็นการทั่วไป ส่วนถ้าพิจารณาตามหลักความเป็นธรรมแนวตั้ง (Vertical Equity) การที่โดยหลักประมวลรัษฎากรจัดเก็บภาษีจากเงินได้ทุกฐานรวมกันและนำมาคำนวณภาษีตามอัตราก้าวหน้านั้น ก็ถือเป็นการส่งเสริมหลักความเป็นธรรมแนวตั้ง เนื่องจากผู้ที่มีรายได้มากหรือคนรวยต้องเสียภาษีมากกว่าคนที่มียาได้น้อยนั่นเอง

ส่วนข้อเสียหรือข้อด้อยของระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น เนื่องจากระบบภาษีเงินได้ของไทยอิงกับหลักการ Comprehensive Income Tax ซึ่งโดยทฤษฎีจะไม่คำนึงถึงความแตกต่างของแหล่งที่มาของเงินได้ต่างชนิดกัน เนื่องจากเงินได้ทุกชนิดถูกเก็บภาษีในอัตราเดียวกัน อาจมีบางกรณีที่เงินได้บางประเภทถูกเก็บภาษีในอัตราพิเศษต่างไปจากเงินได้ชนิดอื่นบ้าง ซึ่งแม้ส่วนใหญ่เงินได้ที่ได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษดังกล่าว มักจะเป็นเงินได้ที่จัดอยู่ในกลุ่มเงินได้จากทุน (Capital Income) เช่น เงินปันผล ดอกเบี้ย เป็นต้น แต่กรณีการปฏิบัติเป็นพิเศษดังกล่าวก็ยังไม่ได้เป็นการทั่วไปสำหรับเงินได้จากทุนทุกชนิด หลักการนี้สะท้อนให้เห็นว่าประมวลรัษฎากรของไทยยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติเป็นพิเศษในทางอัตราภาษีกับเงินได้จากทุน (Capital Income) เท่าที่ควร ทำให้ยังมีการเคลื่อนย้ายเงินได้จากทุน (Capital flight) ออกจากประเทศไทยไปยังประเทศเพื่อนบ้านอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเงินได้จากทุน (Capital Income) มีลักษณะเฉพาะตัวที่ยืดหยุ่นและเคลื่อนย้ายได้ง่ายกว่าเงินได้ทั่วไป อันควรให้ความสำคัญกับเงินได้จากทุนได้รับการปฏิบัติเป็นพิเศษโดยเก็บภาษีในอัตราต่ำ เพื่อป้องกันการวางแผนภาษีหรือหนีภาษีโดย

การเคลื่อนย้ายทุนไปยังประเทศที่เก็บภาษีต่ำกว่า ซึ่งจะทำให้รัฐสูญเสียรายได้ที่ควรจัดเก็บได้จากภาษีเป็นจำนวนมากนั่นเอง

นอกจากนี้ระบบภาษีเงินได้ของไทยในปัจจุบัน ยังมีความไม่ชัดเจนในการจัดเก็บภาษีจากผลได้ส่วนทุน (Capital Gain) อยู่ เนื่องด้วยกฎหมายภาษีของไทยไม่ได้แยกการจัดเก็บภาษีจากผลได้ส่วนทุน (Capital Gain) ต่างหากจากเงินได้ทั่วไปเหมือนบางประเทศ แต่ถือเป็นเงินได้อย่างหนึ่งในการคำนวณภาษีเงินได้¹⁰ ซึ่งกฎหมายบัญญัติข้อยกเว้นให้เงินได้จำพวกนี้หลายกรณี เช่น การขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ประมวลรัษฎากร มาตรา 42(17) ประกอบ กฎกระทรวง ฉบับที่ 126) การขายสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยทางมรดก หรือมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหากำไร (ประมวลรัษฎากร มาตรา 42(9)) เป็นต้น ซึ่งการยกเว้นดังกล่าวก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมระหว่างเงินได้ประเภทเดียวกัน และการยกเว้นภาษีให้กับการขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ยังส่งผลให้เกิดการซื้อขายหุ้นในลักษณะเก็งกำไร คล้าย ๆ การเล่นเกมพนันซื้อขายความเสี่ยง ทำให้ในตลาดหุ้นเต็มไปด้วยนักเก็งกำไรระยะสั้น ไม่มีนักลงทุนระยะยาว อันส่งผลเสียต่อตลาดหุ้นและระบบเศรษฐกิจของไทยโดยรวม จนมีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ไทยอาจเป็นประเทศเดียวที่ผู้ขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์อย่างนักเก็งกำไร ไม่ต้องเสียภาษีจากเงินได้จากการขายหุ้นระยะสั้นเลย¹¹

อีกปัญหาหนึ่งซึ่งถือเป็นความเหลื่อมล้ำ ไม่เป็นธรรม ของระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของไทย ได้แก่ กรณีผู้ที่มีได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย (อยู่ในประเทศไทยไม่ถึง 180 วันในปีภาษีนั้น) ได้รับเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2 (เงินได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ และการรับทำงานให้) , เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 (ค่าแห่งกู๊ดวิลล์ ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น) , เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 (ดอกเบี้ย เงินปันผล ฯลฯ) เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 (เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน ฯลฯ) และเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 (เงินได้จากวิชาชีพอิสระ) ให้ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายในอัตรา 15 % ของเงินได้ประเภทนั้น ๆ และให้ถือเป็นภาษีสุดท้าย (Final Tax) ที่บุคคลนั้นต้องเสีย ตามประมวลรัษฎากร มาตรา 50 (1) ,(2) ,(3) ซึ่งหากพิจารณาในแง่การจัดเก็บภาษีภายในของประเทศไทย จะพบว่าสำหรับเงินได้ประเภทที่ 2 , 3 , 5 และ 6 หากผู้รับเงินได้เป็นผู้อยู่ในประเทศไทยและไม่เป็นผู้อยู่ในประเทศไทย จะถูกเก็บภาษี

¹⁰ อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 27 , น.41

¹¹ กิติพงศ์ อรุณพิพัฒน์พงศ์ , “ควรเก็บภาษีเงินได้จากกำไรจากการขายหุ้นในตลาดหลักทรัพย์หรือไม่,” การเงินการธนาคาร , ฉบับที่ 261 ปีที่ 23 (มกราคม 2547) : น.195-196 .

ในอัตราต่างกัน โดยผู้อยู่ในประเทศไทยต้องนำเงินได้ไปรวมคำนวณตามอัตราภาษีก้าวหน้า แต่ผู้ที่ไม่เป็นผู้อยู่ในประเทศไทยกลับต้องเสียภาษีในอัตราคงที่ 15% เท่านั้น ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมขึ้นระหว่างผู้เสียภาษี และเมื่อเก็บภาษีเงินได้ประเภทเดียวกัน ในอัตราและวิธีการต่างกัน เช่นนี้ ยังจะทำให้เกิดความยุ่งยากในการจัดเก็บภาษีขึ้นทั้งต่อรัฐและผู้เสียภาษีด้วย

5.3 เปรียบเทียบข้อดี ข้อเสียของการจัดเก็บภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) กับระบบการจัดเก็บภาษีเงินได้ของไทย

จากที่ได้กล่าวถึงข้อดี และข้อเสียของการจัดเก็บภาษีเงินได้จากเงินได้จากทุน (capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income) ตามระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) และข้อดี และข้อเสียของการจัดเก็บภาษีเงินได้จากเงินได้จากทุน (capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income) ตามระบบภาษีเงินได้ของไทย มาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าระบบภาษีเงินได้ทั้ง 2 ระบบ ต่างก็มีข้อดีและข้อเสียแตกต่างกันไป

ดังนั้น หากจะพิจารณาเปรียบเทียบข้อดีและข้อเสียของระบบภาษีเงินได้ทั้งสองแล้ว เราอาจวิเคราะห์เปรียบเทียบได้โดยใช้ “หลักภาษีอากรที่ดี” ซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ที่ดีในการจัดเก็บภาษี มาเป็นพื้นฐานในการวิเคราะห์เพื่อให้เห็นข้อดีข้อเสียของระบบภาษีเงินได้ทั้ง 2 ระบบ โดยแยกพิจารณาได้ ดังนี้

1) หลักความเป็นธรรม (Equity)

ภาษีอากรที่ดีควรก่อให้เกิดความยุติธรรมแก่ผู้เสียภาษีทุกคน หลักความเป็นธรรม (Equity) ประกอบด้วยความเป็นธรรมในแนวนอน (Horizontal Equity) ที่มีหลักว่าผู้เสียภาษีที่เหมือนกันในทุกด้านควรได้รับการปฏิบัติด้านการจัดเก็บภาษีเหมือนกัน และความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) ซึ่งมีหลักว่าผู้มีหน้าที่เสียภาษีที่มีความแตกต่างกันในด้านความสามารถในการจ่ายภาษี ควรได้รับการปฏิบัติด้านการจัดเก็บภาษีแตกต่างกัน หรือคนรวยควรเสียภาษีมากกว่าคนจนนั่นเอง

เมื่อพิจารณาจากหลักความเป็นธรรมแนวนอน จะเห็นว่าระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าว เนื่องจากผู้เสียภาษีที่เหมือนกันในทุกด้าน แต่แตกต่างกันเรื่องรูปแบบของเงินได้ คือ มีเงินได้จากทุน (capital income) และเงินได้จากแรงงาน (labor income) กลับถูกเก็บภาษีในอัตราต่างกัน เนื่องจากเงิน

ได้จากทุน (capital income) ถูกเก็บภาษีในอัตราคงที่และต่ำ ส่วนเงินได้จากแรงงาน (labor income) ถูกเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าและสูงกว่าเงินได้จากทุน

ส่วนระบบภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรของไทย ซึ่งไม่ได้แยกเงินได้เป็น 2 ประเภท และเก็บภาษีจากเงินได้แต่ละประเภทในอัตราเท่ากันนั้น โดยหลักการดูเหมือนว่าจะเป็นไปตามหลักความเป็นธรรมแนวนอน เนื่องจากเงินได้ทุกประเภทต้องถูกนำมารวมคำนวณภาษีตามอัตราก้าวหน้าเดียวกัน แต่ในความเป็นจริงประมวลรัษฎากรก็ปฏิบัติกับเงินได้บางประเภท (ส่วนใหญ่เป็นเงินได้ที่จัดอยู่ในประเภทเงินได้จากทุน) เป็นพิเศษอยู่เช่นกัน โดยการให้ผู้เสียภาษีมีสิทธิเลือกเสียภาษีตามที่ตนถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้เป็นภาษีสุดท้าย (Final Tax) ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำกว่าการนำมาคำนวณตามอัตราก้าวหน้า ทำให้โดยแท้ที่จริงแล้วระบบภาษีเงินได้ของไทยก็ไม่ได้เป็นไปตามหลักความเป็นธรรมแนวนอนอย่างสมบูรณ์เช่นกัน แต่ก็ยังถือว่าเป็นธรรมกว่าระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) เนื่องจากระบบภาษีเงินได้ของไทยยังให้สิทธิผู้เสียภาษีเลือกเป็นภาษีสุดท้าย (Final Tax) สำหรับเงินได้น้อยประเภทอยู่ ทำให้โดยรวมยังถือว่าเป็นไปตามหลักความเป็นธรรมแนวนอนอยู่

สำหรับความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) ซึ่งมีหลักง่าย ๆ ว่า คนรวยควรเสียภาษีมากกว่าคนจนนั้น ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ก็ไม่เป็นไปตามหลักการดังกล่าวเช่นกัน เนื่องจากระบบนี้จัดเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน (capital income) ในอัตราต่ำกว่าเงินได้จากแรงงาน (labor income) ซึ่งผู้ที่มีแนวโน้มจะมีเงินได้จากทุนมาก ๆ ก็มักจะเป็นเศรษฐีคนมีเงิน ทำให้มองได้ว่าระบบภาษีเงินได้แบบนี้ให้สิทธิกับคนรวยเสียภาษีในอัตราต่ำกว่าคนจนซึ่งมักจะมีเงินได้จากแรงงานเป็นส่วนใหญ่นั่นเอง

ส่วนระบบภาษีเงินได้ของไทย ค่อนข้างเป็นไปตามหลักความเป็นธรรมในแนวตั้ง (Vertical Equity) เนื่องจากนำเงินได้ทุกประเภท ยกเว้นเงินได้ที่ผู้เสียภาษีใช้สิทธิเลือกไม่นำมารวมคำนวณ มารวมคำนวณภาษีตามอัตราก้าวหน้าซึ่งผู้มีเงินได้มากก็ต้องเสียภาษีมากกว่าผู้มีเงินได้น้อยแน่นอน

ดังนั้นโดยรวม ทั้งระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) และระบบภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากรของไทย ต่างไม่เป็นไปตามหลักความเป็นธรรม (Equity) อย่างแท้จริงทั้งคู่ แต่ระบบของไทยอาจจะเข้าใกล้หลักความเป็นธรรมได้มากกว่าเท่านั้น

2) หลักความมีประสิทธิภาพหรือหลักความเป็นกลาง (Efficiency or Neutrality)

กฎหมายภาษีอากรที่ดีควรมีความเป็นกลางระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ในการประกอบธุรกิจ และไม่ควรเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบธุรกิจเลือกประเภทขององค์กรธุรกิจที่ส่งผลในการเสียภาษีน้อยลง

ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) จัดเก็บภาษีเงินได้จากทุน (capital income) ทุกประเภทในอัตราเดียว ดังนั้นผู้ที่ลงทุนหรือประกอบธุรกิจต่าง ๆ ไม่มีแรงจูงใจในการเลือกลงทุนเฉพาะในสินทรัพย์หรือธุรกิจที่ให้ผลตอบแทน ซึ่งถูกเก็บภาษีน้อยกว่า แต่สามารถเลือกลงทุนหรือประกอบธุรกิจได้ตามความประสงค์ของตนอย่างแท้จริง เนื่องจากไม่ว่าได้ผลตอบแทนในลักษณะเงินได้จากทุนในรูปแบบใด ก็จะถูกเก็บภาษีในอัตราคงที่เท่ากัน ทำให้ไม่เกิดการบิดเบือนระบบภาษี (Tax arbitrage) ขึ้น

นอกจากนี้ในด้านการเลือกรูปแบบขององค์กรธุรกิจนั้น เนื่องจากหลักการของระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลงมาให้เท่ากับอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลธรรมดาในส่วนเงินได้ที่มาจากทุน (capital income) ดังนั้นผู้ที่ประกอบธุรกิจไม่มีแรงจูงใจที่จะเปลี่ยนแปลงรูปแบบขององค์กรธุรกิจของตนระหว่างรูปแบบนิติบุคคลและบุคคลธรรมดา เนื่องจากเสียภาษีในอัตราเท่ากัน นอกจากนี้หากบุคคลธรรมดาทำธุรกิจโดยไม่ได้เป็นลูกจ้าง และได้รับเงินได้จากธุรกิจมา ระบบภาษีนี้ก็มีหลักการคำนวณแยกเงินได้เป็น 2 ประเภทเพื่อความเป็นธรรมสำหรับผู้เสียภาษีอีกด้วย ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) จึงค่อนข้างมีความเป็นกลางในทางภาษีมาก

ส่วนระบบภาษีเงินได้ของไทยในระหว่างเงินได้จากทุน (capital income) ต่างชนิดกัน ได้แก่ เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 (ค่าแห่งกู้ยืม ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น) , เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 (ดอกเบี้ยว เงินปันผล ฯลฯ) เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 (เงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน การผิดสัญญาเช่าซื้อทรัพย์สิน ฯลฯ) และเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 (เฉพาะกรณีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์) เหล่านี้ยังถูกเก็บภาษีในอัตราต่างกัน โดยมีเฉพาะเงินได้ประเภทที่ 4 บางกรณีเท่านั้น ที่ให้สิทธิผู้เสียภาษีเลือกเสียภาษีตามอัตราคงที่ที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ได้ และในระหว่างเงินได้ประเภทนี้ด้วยกันเองก็ยังคงถูกหักภาษีในอัตราคงที่ต่างกันด้วย ส่วนเงินได้ประเภทที่เหลือล้วนแต่ถูกเก็บภาษีตามอัตราก้าวหน้าทั้งสิ้น อันแสดงถึงความไม่เป็นกลางในทางภาษีเท่าที่ควรเนื่องจาก ผู้ลงทุนหรือประกอบธุรกิจยังมีแรงจูงใจในการเลือกลงทุนหรือประกอบธุรกิจเพื่อให้ได้ผลตอบแทนซึ่งถูกเก็บภาษีในอัตราต่ำกว่าได้

ในส่วนความเป็นกลางของการเลือกรูปแบบของกิจกรรมธุรกิจ ตามระบบภาษีเงินได้ของไทย ไม่ว่าจะบุคคลธรรมดาจะเลือกประกอบอาชีพอิสระไม่ได้เป็นลูกจ้าง ซึ่งจะได้รับเงินได้ประเภทที่ 2 , 6 , 7 หรือ 8 แล้วแต่กรณี หรือเลือกประกอบธุรกิจโดยจัดตั้งเป็นวิสาหกิจขนาดย่อมและขนาดกลาง (Small and Medium Enterprises หรือ SMEs) ก็จะได้รับอัตราภาษีแบบก้าวหน้าด้วยกัน แต่เป็นอัตราก้าวหน้าที่ต่างกัน คือ บุคคลธรรมดาเริ่มที่อัตรา 10% - 37% ส่วน SMEs เริ่มที่อัตรา 15% - 30% นั่นเอง ทำให้แม้ว่าโดยรวมอัตราภาษีจะใกล้เคียงกัน แต่ก็ยังถือว่ามี ความต่างซึ่งทำให้ไม่เป็นกลางอยู่บ้างนั่นเอง

ดังนั้นโดยรวม พอสรุปได้ว่าระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) เป็นไปตามหลักความมีประสิทธิภาพหรือหลักความเป็นกลาง (Efficiency or Neutrality) มากกว่าระบบภาษีเงินได้ของไทยนั่นเอง

3) หลักความเรียบง่าย (Simplicity)

ภาษีอากรที่ดีควรมีความเรียบง่าย กล่าวคือ ก่อให้เกิดต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการ บริหารการจัดเก็บภาษี (Administration costs) ที่ฝ่ายรัฐต้องเสีย และต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการ ปฏิบัติตามกฎหมายภาษีอากร (Compliance costs) ของผู้มีหน้าที่เสียภาษี ต่ำ

ตามหลักการของระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ซึ่งแบ่งเงินได้เป็น 2 ประเภท อย่างชัดเจนและเก็บภาษีในอัตราต่างกัน ทำให้เงินได้แต่ละ ประเภทคิดคำนวณภาษีได้ง่ายขึ้น เนื่องจากหากเป็นเงินได้จากการลงแรงทำงานได้มา ใน ลักษณะของค่าจ้าง เงินเดือน หรือสิ่งอื่นใด ซึ่งถือเป็นเงินได้จากแรงงาน (labor income) ก็จะเสีย ภาษีในอัตราก้าวหน้า แต่หากเป็นเงินได้จากทุน (capital income) ไม่ว่าจะเป็นผลตอบแทนใน รูปแบบใด ก็จะถูกเก็บภาษีในอัตราคงที่อัตราเดียวทั้งหมด ทำให้สามารถแก้ปัญหาความยุ่งยาก ในการจัดเก็บภาษีเงินได้จากทุนซึ่งมีความหลากหลายของรูปแบบได้ดี ทำให้ผู้เสียภาษีคิด คำนวณภาษีได้ง่ายมีต้นทุนในการเสียภาษีน้อย ส่วนฝ่ายรัฐเองก็ตรวจสอบได้ง่ายขึ้นเพราะไม่ว่า เงินได้จากทุนประเภทใดก็ถูกเก็บภาษีในอัตราเท่ากัน ทำให้ต้นทุนการบริหารจัดเก็บภาษีน้อยลงด้วย

แต่หากเงินได้ดังกล่าวไม่สามารถจัดแบ่งเป็น เงินได้จากแรงงาน (labor income) และเงินได้จากทุน (capital income) ได้อย่างชัดเจน เช่นกรณีของเงินได้จากการประกอบธุรกิจ ของบุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพอิสระไม่ได้เป็นลูกจ้าง ซึ่งต้องมีการคำนวณแยกส่วนเงินได้ว่า ส่วนใดเป็นเงินได้จากแรงงาน (labor income) และส่วนใดเป็นเงินได้จากทุน (capital income) อันจะต้องคิดคำนวณตามสูตรและวิธีการพิเศษที่กำหนดไว้ ซึ่งการคำนวณดังกล่าวจะทำได้

ต่อเมื่อมีข้อมูลจากการลงบัญชีของผู้มีเงินได้ในงบกำไรขาดทุนและงบดุลที่สมบูรณ์ระดับหนึ่ง ดังนั้นจึงหนีไม่พ้นที่ผู้มีเงินได้จากธุรกิจต้องมีระบบการทำบัญชีที่ดี เพื่อนำไปเป็นฐานในการคำนวณนั่นเอง วิธีปฏิบัติดังนี้ส่งผลให้ผู้มีเงินได้มีต้นทุนในการทำบัญชีเพิ่มขึ้น และรัฐเองก็อาจจะต้องเสียงบประมาณในการดูแลตรวจสอบมากขึ้นนั่นเอง

หลักการเรื่องนี้ตามประมวลรัษฎากรของไทย แม้ว่าโดยรวมจะดูเหมือนเรียบง่าย เนื่องจากเงินได้ทุกประเภทนำมารวมคำนวณกับอัตราก้าวหน้าทั้งหมด แต่ในทางปฏิบัติเงินได้บางประเภทซึ่งให้สิทธิผู้เสียภาษีเลือกเสียภาษีตามที่ถูกหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ ก็สร้างความยุ่งยากในการคำนวณภาษีพอสมควร และยังการให้สิทธิเลือกดังกล่าวกับเงินได้แต่ละประเภทใช้อัตราภาษีหัก ณ ที่จ่ายต่างกัน ก็ยิ่งสร้างความยุ่งยากกับผู้จ่ายเงินได้ซึ่งมีหน้าที่ตามกฎหมายในการหักภาษี ณ ที่จ่ายไว้ ว่าในกรณีใดเป็นเงินได้ประเภทใดและกฎหมายกำหนดให้หักภาษีไว้ในอัตราเท่าไรนั่นเอง แต่ในส่วนของเงินได้จากประกอบธุรกิจของบุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพอิสระไม่ได้เป็นลูกจ้าง ประมวลรัษฎากรไม่ได้แยกวิธีปฏิบัติเป็นพิเศษ แต่ให้นำไปรวมเป็นฐานภาษีและคิดคำนวณตามอัตราก้าวหน้าเลย ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาต้นทุนการทำบัญชีที่เพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

โดยรวมระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้ประเภทต่าง ๆ ง่ายขึ้น และทำให้ต้นทุนในการบริหารจัดการเก็บลดลง โดยเฉพาะเงินได้จากทุน (capital income) ที่ถูกเก็บภาษีในอัตราเดียวกันไม่ว่าอยู่ในรูปแบบใดก็ตาม แต่ก็ยังมีข้อด้อยตรงที่เงินได้จากการประกอบธุรกิจของบุคคลธรรมดาที่ประกอบอาชีพอิสระไม่ได้เป็นลูกจ้าง ผู้มีเงินได้ต้องมีต้นทุนในการทำบัญชีเพิ่มขึ้น เพื่อนำไปเป็นฐานในการคำนวณแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท ต่อไป

4) หลักการทำรายได้ (Productivity)

ภาษีที่ดีควรเป็นภาษีที่ทำรายได้ให้กับรัฐ คือ ควรมีภาษีที่มีฐานขนาดใหญ่และฐานภาษีสามารถขยายตัวได้อย่างรวดเร็วตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ ซึ่งภาษีจะทำรายได้ดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับหลายองค์ประกอบหลายประการและขึ้นอยู่กับประเภทของภาษีด้วย

หลักการข้อนี้ถือเป็นข้อเด่นที่สุดของระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) เนื่องจากที่มาของการคิดค้นระบบนี้ที่สำคัญที่สุดข้อหนึ่ง คือ การป้องกันการเคลื่อนย้ายทุนไปยังแหล่งที่เก็บภาษีถูกกว่า ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ปีละมหาศาล เนื่องด้วยเงินได้ที่มาจากทุน (capital income) โดยธรรมชาติมีความยืดหยุ่นสูง สามารถเคลื่อนย้ายได้ง่าย หากรัฐเก็บภาษีเงินได้ประเภทนี้ในอัตราที่สูงเท่ากับเงินได้ทั่วไป อาจทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายทุน (Capital Flight) ไปยังต่างประเทศที่เก็บภาษีเงินได้ประเภทนี้ในอัตราต่ำกว่า และการที่เงินได้จาก

ทุนมักจะเกิดขึ้นได้โดยง่าย หลากหลายรูปแบบ และคิดเป็นมูลค่ามหาศาล ดังนั้นหากเงินได้จากทุนเหล่านี้ถูกเคลื่อนย้ายไปต่างประเทศจนหมด จะส่งผลเสียหายให้กับประเทศแหล่งเงินได้ ที่จะสูญเสียรายได้ที่ควรเก็บได้จากภาษีเป็นจำนวนมากนั่นเอง เมื่อเห็นความสำคัญของเงินได้ที่มาจากทุนดังกล่าว ประเทศในกลุ่มนอร์ดิก (Nordic countries) จึงคิดค้นระบบภาษีที่แยกเงินได้เป็น 2 ประเภทเงินได้อย่างชัดเจน โดยเก็บภาษีจากเงินได้จากทุน(capital income) ในอัตราคงที่และต่ำเพื่อป้องกันปัญหาการเคลื่อนย้ายทุนดังกล่าว ทำให้ทุนไม่เคลื่อนย้ายออกนอกประเทศ รัฐจึงเก็บภาษีได้มากขึ้นนั่นเอง

นอกจากการป้องกันการเคลื่อนย้ายทุนได้แล้ว การเก็บภาษีเงินได้จากทุน(capital income) ในอัตราต่ำ ยังส่งผลให้ผู้มีเงินได้จากทุนไม่มีแรงจูงใจที่จะหลีกเลี่ยงภาษีหรือวางแผนภาษี เนื่องจากไม่ว่าเงินได้จากทุนชนิดใดก็จะถูกเก็บภาษีในอัตราต่ำอัตราเดียว และผู้มีเงินได้สมัครใจที่จะเข้าสู่ระบบภาษีมากขึ้น เป็นการขยายฐานภาษีให้กว้างขวางออกไปมาก แม้ว่าจะเก็บภาษีในอัตราต่ำลง แต่เมื่อเทียบกับจำนวนฐานภาษีที่เพิ่มขึ้นแล้ว น่าจะทำให้รัฐเก็บภาษีเงินได้จากทุนได้มากขึ้นนั่นเอง

การเก็บภาษีเงินได้จากทุนในอัตราต่ำ ยังช่วยแก้ปัญหาการจัดเก็บภาษีจากผลได้ส่วนทุน (Capital Gains) ได้อีกด้วย เนื่องจากผู้ครอบครองทรัพย์สินไม่มีความจำเป็นต้องยับยั้งการขายทรัพย์สินหรือเลื่อนระยะเวลาการขายทรัพย์สินนั้นออกไปเรื่อย ๆ (Lock-in Effect) ด้วยกลัวว่าเมื่อขายทรัพย์สินแล้ว จะถือว่าตนรับรู้รายได้จากการขาย และต้องเสียภาษีในอัตราที่สูง เพราะในเมื่อผลได้ส่วนทุน (Capital Gains) เป็นเงินได้จากทุน(capital income) ชนิดหนึ่ง ดังนั้นไม่ว่าอย่างไรก็就会被เก็บภาษีในอัตราต่ำอยู่ดี ทำให้รัฐเก็บภาษีจากฐานภาษีส่วนนี้ซึ่งขยายตัวได้มากขึ้นด้วย

ในส่วนของระบบภาษีเงินได้ของไทย ยังไม่มีการลดอัตราภาษีของเงินได้จากทุนให้ต่ำลงเป็นการทั่วไป เพียงแต่ให้สิทธิเลือกเสียภาษีตามที่ถูกหัก ณ ที่จ่ายเป็นภาษีสุดท้าย (Final tax) กับเงินได้ประเภทที่ 4 บางกรณีเท่านั้น ส่วนเงินได้ประเภทที่ 3, 5 และ 8 (เฉพาะกรณีเงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์บางกรณี) ซึ่งถือว่าอยู่ในลักษณะของเงินได้จากทุนเช่นกันนั้น ยังไม่มีการให้สิทธิเลือกเหมือนอย่างเงินได้ประเภทที่ 4 แต่ยังคงถูกเก็บภาษีในอัตราก้าวหน้าเช่นปกติ ดังนั้นหากพิจารณาตามแนวความคิดของประเทศในกลุ่มนอร์ดิก (Nordic countries) ที่ว่าเงินได้จากทุนหากเก็บภาษีในอัตราที่สูง จะเสี่ยงต่อการเกิดการเคลื่อนย้ายทุน (Capital flight) นั้น แสดงว่าระบบภาษีเงินได้ของไทยในปัจจุบันอาจจะมีข้อบกพร่องในส่วนนี้พอสมควร ทำให้รัฐยังไม่สามารถเก็บภาษีได้มากเท่าที่ควรจะเป็นนั่นเอง

5) หลักความยืดหยุ่น (Flexibility)

ภาษีที่ดีควรปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจของประเทศ หรือการเปลี่ยนแปลงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้เสียภาษีได้ง่าย และไม่ทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากผู้เสียภาษีที่ทำให้รายได้จากภาษีน้อยลง

ระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) ออกแบบมาเพื่อให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคปัจจุบัน ที่มีการติดต่อสื่อสาร และทำธุรกิจกันได้ทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับเงินได้ที่มาจากทุน ซึ่งนับวันจะมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อย ๆ และการที่ลดอัตราภาษีเงินได้จากทุนให้ต่ำลงนี้ ก็น่าจะเป็นการเตรียมความพร้อมที่ดีเพื่อรับมือกับการเคลื่อนย้ายทุนที่จะเกิดขึ้นในสังคมการค้าการลงทุนในปัจจุบันและอนาคตต่อไป และการปรับอัตราภาษีเงินได้จากทุนให้ต่ำลงนี้ ก็ไม่น่าจะทำให้เกิดปฏิกิริยาต่อต้านจากผู้เสียภาษีจนทำให้รายได้จากภาษีน้อยลง แต่ตรงกันข้ามจะยิ่งสร้างความสมัครใจให้ผู้มีเงินได้เข้าสู่ระบบมากขึ้น ส่งผลให้รัฐเก็บภาษีได้มากขึ้นด้วย ดังนั้นระบบภาษีเงินได้แบบแยกเงินได้เป็น 2 ประเภท (Dual Income Tax) จึงส่งเสริมหลักความยืดหยุ่น (Flexibility)

ส่วนระบบภาษีเงินได้ของไทย ยังไม่ให้ความสำคัญกับปัญหาการเคลื่อนย้ายทุนในโลกยุคปัจจุบันเท่าที่ควร เนื่องจากยังเก็บภาษีจากเงินได้จากทุนในอัตราสูงเท่ากับเงินได้ประเภทอื่น ๆ เป็นส่วนใหญ่ มีการให้สิทธิเลือกเสียภาษีในอัตราต่ำบ้างในบางกรณี แต่ก็ยังถือว่าน้อยอยู่มาก ไม่ได้ให้สิทธิเป็นการทั่วไป ดังนั้นเมื่อปัญหาการเคลื่อนย้ายทุนทวีความรุนแรงขึ้นในอนาคตอันใกล้นี้ ระบบภาษีเงินได้ของไทยอาจไม่สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสถานะเศรษฐกิจของโลกได้ดีเท่าที่ควร อันไม่เป็นไปตามหลักความยืดหยุ่น (Flexibility) นั่นเอง